

ARANY KERTBEN ARANY FA

A rany kertben arany fa, arany bölcső alatta... Pósa Lajos versét ma már népi bölcsődalként dúdolják az édesanyák, bölcső azonban kevés háznál ring, kiment divatból ez a kis „bútor”, és baba is alig születik. Pedig a régi magyar falu életfája azért volt oly erős, dúslombú, mert gyakran ringott bölcső a szülők ágya mellett.

A bölcső szó tövét, értelmét keresve rátalálunk a billeg, népiesen büllög ide-oda mozgására, de a bölcsre is, amelynek eredeti jelentése varázsító, titkokat tudó. Márpedig a bölcs sámán billeg, ringatózik, és varázsimát dúdol, hogy révületbe essen, tudata átlépje az anyagi világ határát. De hiszen a kisbaba nem bölcs, és nem tud semmit – mondjátok ti erre. Bizony tud, csak nem emberi okosságokat. Lelke még szoros kapcsolatban áll a fényországgal, ahonnan érkezett. Figyeld csak meg: mosolyog és mondikál, de szeme nem ránk tekint: az angyalokkal diskurál.

A billegő bölcső álomba ringatja, de révületbe is: holdcsónakként visszasiklik vele az égi vizekre, ahol mint csillag, fénymag fürdött, ragyogott nem is oly régen, és visszavarázsolja az anyaméhbe is, amely földi élete első kilenc hónapjában ugyanilyen puhán ringatta. Valld be, bár meg-nőttél, még most is jólesik, ha anya ölbe vesz, és ringat egy kicsit.

Lábával ringatja, szájával azt mondja: Aludj, aludj... A vallásos népénekekben Szent Anna Máriát, Mária Jézuskát ugyanúgy a lábával ringatja, mint a hajdani falusi asszonyok csecsemőjüket.

De miért a lábával?

Azért, mert a keze foglalt volt, dolgozott szakadatlan: font, szőtt, varrt, tollat fosztott, gondoskodott népes családjáról. És közben volt ereje, kedve énekelni. Tudott is találni éneket, mondókát, mesét, imát, ráolvasást minden élethelyzetre, sírásra, nevetésre: altatót és lépegetőt, lovagoltatót és sebgyógyítót, fecskeköszöntőt és betegségűzőt.

Nem tanulta, beleivódott, átvette anyjától, nagyanyjától minden tudással együtt, amire lányként, asszonyként szüksége lehetett. A kisfiúk pedig apjuk, nagyapjuk szavaiból, mozdulataiból gyűjtögették magukba mindazt a tapasztalatot, ami „emberré”, családfővé nevelte őket. Hamar elkezdődött ez a „gyakorlati oktatás”: alig tanult meg járni, beszélni, nagytestvér lett a pöttöm lányból, fiúból, és vigyázni kellett öccsére, húgára. Ringatta, höcögötte, mint nemrégén őt az édesanyja, a nővére.

Aludj, aludj, én szentségem... Nemcsak Mária dúdolhatott így szent kisedének. Minden

édesanya és minden család számára szent a saját gyermeke, kincs és áldás. Így volt ez régen, és így van ma is. Csak az örömről fejezzük ki másképp. Ma üzletbe rohanunk száz babaholmit vásárolni, mindenből a legjobbat, a legdrágábbat. Régen a család látott hozzá előkészíteni mind-

Bölcsőd az... Kinek melyik verséből való két szó, és mire vonatkozik? Tanuljátok meg a vers első szakaszát.

azt, amire a kis érkezőnek szüksége lesz: kevés tárgyat és sok erősítő, védő szertartást. Az asszonyok finom vásznat szőttek, babakelengyét varrtak, a férfiak bölcsőt faragtak.

Igyekeztek minden kis kelléket könnyen használhatóra, szépecskére formázni, de fontosabb volt, hogy a hagyomány lelkét beléjük rejtse: a gyolcs fehérsége őrizte a tisztaságot, a pólya szoros kötése az alig „földre pottyant, szárnyas-meztelen” kis lelket ölelte, marasztalta, az ingecske farkasfog-szegője a gonoszt tartotta távol.

A faragás a férfiak munkája volt. A régiek fel tudták építeni a házukat – nem egyedül, hanem kalákában, közös erővel –, bútort faragtak, elkészítették a háztáji és a mezei munka sokféle eszközét, a gyerekek játékait is.

Az eddigiekből már kitaláljátok, hogy a bölcső különös gonddal, áhítattal készült. Biztonságos fészekként kellett védenie a picit, és a szív ritmusára kellett billennie. Faragott, vésett, rovott, karcolt, égetett vagy festett mintái nem összevissza cifraságok voltak, hanem jelképek, üzenetek. Megidéztek a kis ember egész életútját, pontosabban annak szellemi lényegét: a lélekmadarat, égi otthonunkat a nap, a hold, a csillagok képében, középen pedig a tulipános életfát az elődök tudásába kapaszkodó gyökereivel – a múlttal, megtörhetetlen törzsével – a jelennel és koronájával, ágával, levelével, bimbójával – a jövővel.

*Kebelembe vetnék ágyat, gyöngyvirágom,
Lelkem lenne lakóházad, aranyágom.*

Minden kisgyermek egy kezdődő életmese kicsiny királyfia, királykisasszonya, szülei a szeretet aranyába öltöztetik, de a régiek azt is tudták, hogy a próbatételeket nem végezhetik el helyette, azokat magának kell kiállania, mert Életországban a koronát nem lehet örökölni, megvásárolni, erőszakkal megszerezni vagy bohóc-sipkára cserélni. Csak kiérdemelni.

Zsigmond Emese

Márciusi megfejtések: A kalotaszegi párta fehér és gyöngyös, de nem hold, hanem korona alakú. **Nyertesek:** Páni Petra, Dés; Balázs Nikoletta, Székelykeresztúr; László Dávid, Gyulakuta.

Mezei lepedőbölcső

Teknőbölcső

Talpas bölcső

Felfüggesztett vagy lengő bölcső

